

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

GEWONE ZITTING 2013-2014

14 NOVEMBER 2013

ONTWERP VAN ORDONNANTIE

**tot wijziging van
het Wetboek der successierechten**

Memorie van toelichting

I. Algemene uiteenzetting

Het Regeerakkoord 2009-2014 hecht een groot belang aan het huisvestingsbeleid. Dit ontwerp van ordonnantie geeft uitvoering aan de beleidslijnen van de Regering en moet voorkomen dat Brusselaars de eigen woning van de hand moeten doen om zich van de successierechten te kunnen kwijten.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering is er de voorbije jaren vlot in geslaagd de begrotingsdoelstellingen te halen en volgt perfect het traject om tegen het midden van dit decennium een begrotingsevenwicht te realiseren. De ratingbureaus loven het Brusselse financiële beheer. De inkomsten van de gewestelijke belastingen, onze voornaamste inkomstenbron, zijn sedert 2009 met meer dan een kwart gestegen. De begrotingsperspectieven kennen met andere woorden een positief verloop en het is dan ook het geschikte moment om de vrijstelling te regelen van de successierechten op de gezinswoning voor de langstlevende partner.

Het Gewest is hiervoor bevoegd krachtens de artikelen 3 en 4 van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, zoals gewijzigd door de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten.

PARLEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2013-2014

14 NOVEMBRE 2013

PROJET D'ORDONNANCE

**modifiant
le Code des droits de succession**

Exposé des motifs

I. Exposé général

L'accord du Gouvernement 2009-2014 accorde un grand intérêt à la politique du logement. Ce projet d'ordonnance s'inscrit dans les objectifs politiques du Gouvernement et doit éviter que des Bruxellois doivent vendre leur propre habitation pour pouvoir s'acquitter des droits de succession.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale est parvenue année après année à atteindre ses objectifs budgétaires et respecte pleinement la trajectoire pour nous ramener à l'équilibre d'ici le milieu de la décennie. Les bureaux de notation louent la gestion financière bruxelloise. Le rendement des impôts régionaux, notre principale source de financement, a augmenté de plus d'un quart depuis 2009. En d'autres termes, les perspectives budgétaires évoluant de manière positive, il convient aujourd'hui de régler l'exemption des droits de succession sur le logement familial pour le partenaire survivant.

La Région est compétente en la matière en vertu des articles 3 et 4 de la loi spéciale de financement du 16 janvier 1989 relative au financement des communautés et des régions, telle que modifiée par la loi spéciale du 13 juillet 2001 portant refinancement des communautés et extension des compétences fiscales des régions.

Het ontwerp van ordonnantie, meer bepaald artikel 3, houdt rekening met de opmerking van de Raad van State aangaande het verschil in behandeling.

II. Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Deze bepaling vergt geen bijzonder commentaar.

Artikel 2

In het nieuwe artikel 55*bis*, dat voorziet in een vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor het netto-aandeel van de gezinswoning, verschilt de wijze van toerekening van het passief naargelang het gaat om specifieke schulden die werden aangegaan om de gezinswoning te verwerven of te behouden, dan wel om andere schulden.

Om de ontvanger, belast met de berekening van de successierechten, toe te laten de toerekeningregels van het passief correct toe te passen, wordt de aangevers, wanneer toepassing kan worden gemaakt van de voornoemde vrijstelling in verband met de gezinswoning, de verplichting opgelegd om het specifieke karakter van de schuld te vermelden. Deze werkwijze heeft het grote voordeel dat meteen de visie van de aangevers over het al dan niet specifieke karakter van een passiefelement wordt kenbaar gemaakt, zodat interpretatieverschillen tussen aangevers enerzijds, en administratie anderzijds, meteen gedetecteerd worden.

Artikel 3

De langstlevende echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner komt in aanmerking voor een vrijstelling van successierechten op de woning van de erflater die hen tot hoofdverblijfplaats diende op het ogenblik van zijn/haar overlijden.

Als gezinswoning komt eveneens in aanmerking de laatste gezinswoning van de echtgenoten of samenwonenden als aan hun samenwonen een einde is gekomen, hetzij door de feitelijke scheiding van de echtgenoten of van de personen die overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel *Vbis*, van het Burgerlijk Wetboek samenwonen, hetzij door een geval van overmacht dat tot op het ogenblik van het overlijden heeft voortgeduurd (bijvoorbeeld verplaatsing van de hoofdverblijfplaats van één van de of van beide betrokkenen naar een rust- of verzorgingsinstelling of een serviceflatgebouw).

Wanneer een verkrijger uit de rechte lijn of een verkrijger die daarmee wordt gelijkgesteld, of een broer of zus, neef of nicht, oom of tante van de erflater, ook aan de om-

Le projet d'ordonnance, plus particulièrement l'article 3, a été adapté aux remarques du Conseil d'Etat concernant la différence de traitement.

II. Commentaire des articles

Article 1er

Cette disposition n'appelle pas de commentaires particuliers.

Article 2

Dans le nouvel article 55*bis* qui prévoit une exemption des droits de succession en faveur du partenaire survivant pour la part-nette du logement familial, la manière d'imputer le passif est différente selon qu'il s'agit de dettes spécifiquement contractées pour acquérir ou conserver le logement familial ou d'autres dettes.

Afin de permettre au receveur, chargé du calcul des droits de succession, d'appliquer correctement les règles d'imputation du passif, les déclarants, lorsqu'ils peuvent prétendre à l'exemption susvisée pour le logement familial, doivent signaler le caractère spécifique de la dette. Cette façon de travailler a comme grand avantage de connaître d'emblée la position des déclarants quant au caractère spécifique ou non d'un élément du passif et de détecter immédiatement les différentes interprétations des déclarants d'une part et de l'administration d'autre part.

Article 3

Le conjoint ou le partenaire cohabitant survivant bénéficie d'une exemption des droits de succession sur l'habitation du défunt qui leur servait de résidence principale au moment de son décès.

On prend également en considération comme logement familial, le dernier logement familial des époux ou cohabitants si leur cohabitation a pris fin, soit par la séparation de fait des époux ou des personnes qui cohabitent, conformément aux dispositions du livre III, titre *Vbis* du Code Civil, soit par un cas de force majeure qui a perduré jusqu'au moment du décès (par exemple : le transfert de la résidence principale d'un ou des deux intéressés dans une maison de repos ou de soins, ou une résidence-services).

Lorsque un ayant droit en ligne directe ou un ayant droit qui est assimilé à un ayant droit en ligne directe, ou un frère ou une sœur, ou un neveu ou une nièce, ou un oncle ou

schrijving van « samenwonende » zou beantwoorden, dan geldt de vrijstelling niet. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft niet de beleidsintentie om de vrijstelling ook toe te kennen aan inwonende kinderen of kleinkinderen, of aan inwonende ouders of grootouders, en evenmin aan andere naaste inwonende familieleden. Hij heeft voor de vrijstelling enkel een situatie voor ogen waarbij kan verondersteld worden dat de erflater en de verkrijger van de gezinswoning (met name de echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner) als koppel samenwoonden en samen hebben bijgedragen tot de verwerving van de gezinswoning of minstens kan verondersteld worden dat zij samen bijdragen hebben geleverd tot het voeren van een gemeenschappelijke huishouding.

Voor onroerende goederen met een gemengde bestemming, geldt de « aanhorigheidstheorie » : indien het beroepsgedeelte – gelet op de waarde en/of de omvang – ondergeschikt is aan het woongedeelte, en dus een aanhorigheid, dan kan de vrijstelling voor het gehele onroerend goed verleend worden. Is het beroepsgedeelte – gelet op de waarde en/of de omvang – geen aanhorigheid van het woongedeelte, dan komt dit beroepsgedeelte niet in aanmerking voor de vrijstelling (maar wel de wooneenheid). In de aangifte van nalatenschap zal dus een opsplitsing moeten worden gemaakt tussen het woon- en het beroepsgedeelte.

Enkel het netto-aandeel dat de langstlevende echtgenoot of samenwonende in de gezinswoning verkrijgt, is vrijgesteld van successierechten. Onder netto-aandeel verstaat men de waarde van het aandeel dat de langstlevende verkrijgt in de woning, verminderd met de schulden van de nalatenschap die op dat aandeel in de woning moeten worden aangerekend. De schulden die specifiek werden aangegaan om de gezinswoning te verwerven of te behouden, moeten immers eerst worden afgetrokken van de waarde van de gezinswoning.

Artikel 4

Dit artikel betreft een legistische opkuis. De rechtverkrijgenden die in aanmerking komen voor een vrijstelling op de gezinswoning, dienen niet langer te worden vermeld in artikel 60ter W. Succ. dat voorziet in een voordeeltarief bij de vererving van dezelfde gezinswoning.

Artikel 5

Deze bepaling is een logische aanvulling op de bestaande sanctie die kan worden opgelegd aan aangevers die vals passief in de aangifte van nalatenschap opnemen.

Het is immers aangewezen dat eveneens de verplichting om het specifieke karakter van de schulden die betrekking hebben op de gezinswoning uitdrukkelijk te vermelden in de aangifte, kan worden hard gemaakt met een boete die

une tante du défunt répond aussi à la définition de « cohabitant », l'exemption ne s'applique pas. L'intention politique du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale consiste à ne pas accorder l'exemption aux enfants ou petits-enfants, ni aux parents ou grands-parents, ni à tout autre proche membre de la famille vivant sous le même toit. Il vise uniquement, pour l'exemption, une situation où le défunt et l'ayant droit du logement familial (en l'occurrence l'époux ou le cohabitant légal partenaire) vivaient ensemble une relation de « couple » et ont contribué ensemble à l'acquisition du logement familial ou à tout le moins ont contribué ensemble à la tenue d'un ménage commun.

Le principe selon lequel l'accessoire suit le principal s'applique aux immeubles à caractère mixte : lorsque la partie professionnelle – eu égard à la valeur ou à la superficie – est accessoire à la partie habitable, l'exonération s'applique sur l'ensemble de l'immeuble; si la partie professionnelle – eu égard à la valeur ou à la superficie – n'est pas accessoire à la partie habitable, l'exemption ne s'applique pas à cette partie professionnelle (mais bien à la partie habitable). La déclaration de succession devra donc faire une distinction entre, d'une part, la partie habitable et, d'autre part, la partie professionnelle.

N'est exemptée que la part nette recueillie par l'époux ou le cohabitant survivant dans le logement familial. Par part nette, on entend la valeur de la part recueillie par le partenaire survivant dans le logement, diminuée des dettes de la succession qui doivent être imputées sur cette part dans le logement. Les dettes qui ont été spécialement contractées pour acquérir ou conserver le logement familial, seront prioritairement déduites de la valeur du logement familial.

Article 4

Cet article prévoit un nettoyage légistique. Les ayants droit qui bénéficient d'une exemption sur le logement familial ne doivent plus être repris à l'article 60ter C. Succ. qui prévoit un tarif réduit pour ce même logement familial.

Article 5

Cette disposition est le complément logique de la sanction existante qui peut être infligée aux déclarants qui signalent un faux passif dans la déclaration de succession.

Il convient en effet de prévoir également une sanction par rapport à l'obligation de déclarer le caractère spécifique des dettes qui ont trait au logement familial dans la déclaration de succession, en permettant à l'administration

door de administratie kan worden opgelegd aan de in gebrek blijvende aangevers.

Artikel 6

Deze ordonnantie is van toepassing op de nalatenschappen die openvallen vanaf 1 januari 2014.

De Minister belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en Externe Betrekkingen,

Guy VANHENGEL

d'infliger une amende aux déclarants qui ne respectent pas cette obligation.

Article 6

Cette ordonnance s'applique aux successions qui s'ouvrent à partir du 1er janvier 2014.

Le Ministre chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique et des Relations extérieures,

Guy VANHENGEL

**VOORONTWERP VAN ORDONNANTIE
ONDERWORPEN AAN HET ADVIES
VAN DE RAAD VAN STATE**

VOORONTWERP VAN ORDONNANTIE

**tot wijziging van
het Wetboek der successierechten**

DE REGERING,

Op voorstel van de Minister van Financiën en Begroting, na beraadslaging,

BESLUIT :

De Minister van Financiën is ermee belast bij het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het ontwerp van ordonnantie in te dienen, waarvan de tekst hierna volgt :

Artikel 1

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

In artikel 42, VIII, van het Wetboek der Successierechten wordt een zin toegevoegd, die luidt als volgt :

« Als de vrijstelling bedoeld in artikel 55*bis*, eerste lid, van toepassing is, moet bij de schulden die specifiek werden aangegaan om de gezinswoning te verwerven of te behouden uitdrukkelijk worden vermeld dat ze met dat doel werden aangegaan; ».

Artikel 3

In hetzelfde wetboek wordt een artikel 55*bis* ingevoegd, luidende :

« Art. 55*bis*. – Van het recht van successie en van overgang bij overlijden wordt vrijgesteld, het netto-aandeel van de rechtverkrijgende echtgenoot of samenwonende in de woning die de erflater en zijn echtgenoot of samenwonende tot gezinswoning diende op het ogenblik van het overlijden.

Deze vrijstelling geldt niet als de samenwonende die een aandeel verkrijgt in de gezinswoning, een bloedverwant van de erflater is of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief met een bloedverwant wordt gelijkgesteld.

Onder gezinswoning wordt voor de toepassing van deze bepaling verstaan de gezamenlijke hoofdverblijfplaats van de erflater en zijn overlevende echtgenoot of samenwonende. De inschrijving in het bevolkingsregister houdt een weerlegbaar vermoeden in van de samenwoning.

Als gezinswoning wordt eveneens in aanmerking genomen de laatste gezinswoning van de echtgenoten of samenwonenden als aan hun samenwonen een einde is gekomen, hetzij door de feitelijke scheiding van de echtgenoten of van de personen die overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel V*bis*, van het Burgerlijk Wetboek samenwonen, hetzij door een geval van overmacht dat tot op het ogenblik van het overlijden heeft voortgeduurd.

**AVANT-PROJET D'ORDONNANCE
SOU MIS À L'AVIS
DU CONSEIL D'ETAT**

AVANT-PROJET D'ORDONNANCE

**modifiant
le Code des droits de succession**

LE GOUVERNEMENT,

Sur la proposition du Ministre des Finances et du Budget, et après en avoir délibéré,

ARRETE :

Le Ministre des Finances est chargé de soumettre au Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale le projet d'ordonnance dont la teneur suit :

Article 1er

La présente ordonnance règle une matière visée à l'article 39 de la Constitution.

Article 2

A l'article 42, VIII, du Code des droits de succession, il est ajouté une phrase, rédigée comme suit :

« Si l'exemption visée à l'article 55*bis*, alinéa premier, s'applique, il y a lieu de mentionner explicitement que les dettes spécialement contractées pour acquérir ou conserver le logement familial ont été contractées à cette fin; ».

Article 3

Un article 55*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 55*bis*. – Est exempté du droit de succession et de mutation par décès, la part nette de l'époux ou du cohabitant ayant droit dans l'habitation qui servait de logement familial au défunt et à son époux ou cohabitant au moment du décès.

Cette exemption n'est pas applicable lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent consanguin du défunt ou un ayant droit qui est assimilé à un parent consanguin pour l'application du tarif.

Pour l'application de la présente disposition, on entend par logement familial, la résidence principale commune du défunt et de son époux ou cohabitant survivant. L'inscription dans le registre de la population constitue une présomption réfragable de cohabitation.

Est également pris en considération comme logement familial, le dernier logement familial des époux ou cohabitants si leur cohabitation a pris fin, soit par la séparation de fait des époux ou des personnes qui cohabitent, conformément aux dispositions du livre III, titre V*bis* du Code civil, soit par un cas de force majeure qui a perduré jusqu'au moment du décès.

Onder overmacht wordt inzonderheid verstaan een staat van zorgbehoevendheid, ontstaan na de aankoop van de woning, waardoor de erflater of de overlevende echtgenoot of samenwonende in de onmogelijkheid verkeerde om in de woning, zelfs met hulp van zijn gezin of van een gezins-hulporganisatie, in te staan voor zijn geestelijk of lichamelijk welzijn.

Ingeval, volgens de gegevens van het Rijksregister, de in het eerste lid gestelde voorwaarden zijn vervuld, past de ontvanger deze vrijstelling ambtshalve toe. Indien de erflater, zijn echtgenoot of samenwonende, zijn hoofdverblijfplaats niet heeft kunnen behouden in het bedoelde gebouw, als bedoeld in het vierde lid, of indien een einde is gekomen aan de samenwoning door overmacht, moet de toepassing van de vrijstelling worden gevraagd in de aangifte en moet de overmacht worden bewezen.

Onder netto-aandeel moet worden begrepen het deel dat de langstlevende echtgenoot of samenwonende verkrijgt in de gezinswoning, verminderd met de schulden die mogen worden afgetrokken van de waarde van dat deel.

Als de langstlevende echtgenoot of samenwonende een deel verkrijgt in de gezinswoning, wordt zijn aandeel in de schulden van de nalatenschap die werden aangegaan om die woning te verwerven of te behouden bij voorrang aangerekend op de waarde van zijn deel in de gezinswoning.

Zijn aandeel in de overige schulden en de begrafeniskosten worden eerst aangerekend op de waarde van de bestanddelen van activa bedoeld in artikel 60bis, vervolgens op de waarde van de overige goederen van de nalatenschap, en ten slotte op de overblijvende waarde van het verkregen deel in de gezinswoning. ».

Artikel 4

In artikel 60ter, eerste lid, van hetzelfde wetboek, laatst gewijzigd door de ordonnantie van 6 maart 2008, worden de woorden « , door de echtgenoot, » opgeheven en worden de woorden « samenwonende van de erflater » vervangen door de woorden « door de samenwonende van de erflater niet bedoeld in artikel 55bis. ».

Artikel 5

In artikel 128 van hetzelfde wetboek, gewijzigd bij de wet van 7 maart 2002, wordt punt 2° vervangen door wat volgt :

« 2° die schulden aangeeft die niet ten laste van de nalatenschap komen of die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden; ».

Artikel 6

Deze ordonnantie treedt in werking op 1 januari 2014.

Brussel,

De Minister-President belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Nethheid, Ontwikkelingssamenwerking en Gewestelijke Statistiek,

Rudi VERVOORT

De Minister belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en Externe Betrekkingen,

Guy VANHENGEL

Par force majeure on entend particulièrement un état de besoin en soins apparu après l'achat de l'habitation, qui place le défunt ou son époux ou cohabitant survivant dans l'impossibilité, pour son bien-être moral ou physique, de rester dans l'habitation, même avec l'aide de sa famille ou d'une organisation d'aide familiale.

Dans le cas où suivant les données du registre national, les conditions établies par l'alinéa 1er sont remplies, le receveur accordera d'office cette exemption. Toutefois, lorsque dans les cas prévus à l'alinéa 4, le défunt, son époux ou le cohabitant n'a pas pu conserver sa résidence principale dans l'immeuble considéré ou que la cohabitation a pris fin pour cause de force majeure, l'application de l'exemption doit être expressément demandée dans la déclaration de succession et la force majeure prouvée.

Par part nette, il faut entendre la valeur de la part recueillie par l'époux ou cohabitant survivant dans le logement familial diminuée des dettes qui peuvent être déduites de cette valeur.

Lorsque l'époux ou cohabitant survivant acquiert une part dans le logement familial, sa quote-part dans les dettes de la succession qui ont été spécialement contractées pour acquérir ou conserver ce logement est déduite par priorité de la valeur de sa part dans le logement familial.

Sa quote-part dans les autres dettes et frais funéraires est déduite par priorité de la valeur des éléments d'actifs visés à l'article 60bis, ensuite, de la valeur des autres biens de la succession, et enfin de la valeur restante de sa part recueillie dans le logement familial. ».

Article 4

A l'article 60ter, alinéa premier, du même Code, modifié en dernier lieu par l'ordonnance du 6 mars 2008, les mots « , par le conjoint » sont abrogés et les mots « le cohabitant du défunt » sont remplacés par les mots « par le cohabitant du défunt non visé à l'article 55bis. ».

Article 5

Dans l'article 128 du même Code, modifié par la loi du 7 mars 2002, le point 2° est remplacé par la disposition suivante :

« 2° qui a déclaré des dettes qui ne sont pas à charge de la succession ou qui dans le cas visé à l'article 42, VIII, deuxième phrase, a omis de signaler qu'une dette déclarée a été contractée en vue d'acquérir ou de conserver le logement familial; ».

Article 6

Cette ordonnance entre en vigueur le 1er janvier 2014.

Bruxelles, le

Le Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique, de la Coopération au Développement et de la Statistique régionale,

Rudi VERVOORT

Le Ministre chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique et des Relations extérieures,

Guy VANHENGEL

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, tweede kamer, op 2 oktober 2013, door de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting en Externe Betrekkingen, verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van ordonnantie « tot wijziging van het Wetboek der successierechten », heeft het volgende advies (nr. 54.238/2) gegeven :

Aangezien de adviesaanvraag ingediend is op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, zoals het is vervangen bij de wet van 2 april 2003, beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, § 3, van de voornoemde gecoördineerde wetten haar onderzoek tot de rechtsgrond van het voorontwerp, de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen voorafgaande vormvereisten.

Wat deze drie punten betreft, geeft het voorontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

BEVOEGDHEID VAN DE STELLER VAN DE HANDELING

Toen de Vlaamse Regering artikel 128 van het Wetboek der successierechten heeft gewijzigd om er een vergelijkbare regel in in te voegen als die welke beoogd wordt in artikel 5 van het voorontwerp, heeft de afdeling Wetgeving de volgende opmerking gemaakt in advies 39.934/1, dat ze op 9 maart 2006 heeft verstrekt over het voorontwerp van decreet dat het decreet van 7 juli 2006 « houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning » is geworden :

« 1. Artikel 3, eerste lid, 4°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (hierna : bijzondere financieringswet), duidt het successierecht van rijksinwoners en het recht van overgang bij overlijden van niet-rijksinwoners aan als gewestelijke belastingen.

Op basis van artikel 4, § 1, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd om de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van die belastingen te wijzigen, en dit sedert 1 januari 2002. Op basis van artikel 5, § 4, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd voor de vaststelling van de administratieve procedureregels met betrekking tot die belastingen, met ingang van het begrotingsjaar vanaf hetwelk zij de dienst van de belastingen verzekeren.

2. Artikel 7 van het ontwerp wijzigt artikel 128 van het wetboek der successierechten in die zin dat een boete wordt verbeurd door de erfgenaam, legataris of begiftigde die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden.

Het opleggen van een boete in geval van een onjuiste aangifte, is een aangelegenheid die behoort tot de fase van de controle van de belastinggrondslag en van de belasting. Een dergelijk optreden moet worden gerekend tot het zorgen voor de dienst van de belasting, in de zin van artikel 5, § 3, van de bijzondere financieringswet (¹). Hiervoor is de federale wetgever alsnog bevoegd gebleven, wat impliceert dat artikel 7 van het ontwerp moet worden weggelaten » (²).

Die opmerking geldt ook voor artikel 5 van het voorliggende voorontwerp.

(1) *Voetnoot 1 van het aangehaalde advies* : « Arbitragehof, nr. 128/98 van 9 december 1998, B.8.4; Arbitragehof, nr. 72/2005 van 20 april 2005, B.6, laatste lid ».

(2) *Parl. St.* VI. Parl. 2005-2006, nr. 865/1, 15-19.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget et des Relations extérieures, le 2 octobre 2013, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet d'ordonnance « modifiant le Code des droits de succession », a donné l'avis (n° 54.238/2) suivant :

Comme la demande d'avis est introduite sur la base de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 1°, des lois coordonnées sur le Conseil d'État, tel qu'il est remplacé par la loi du 2 avril 2003, la section de législation limite son examen au fondement juridique de l'avant-projet, à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées précitées.

Sur ces trois points, l'avant-projet appelle les observations suivantes.

COMPÉTENCE DE L'AUTEUR DE L'ACTE

Lorsque la Région flamande a modifié l'article 128 du Code des droits de succession pour y insérer une règle comparable à celle qui est envisagée à l'article 5 de l'avant projet, la section de législation a émis l'observation suivante dans l'avis 39.934/1 donné le 9 mars 2006 sur l'avant-projet de décret devenu le décret du 7 juillet 2006 « houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning » :

« 1. Artikel 3, eerste lid, 4°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (hierna : bijzondere financieringswet), duidt het successierecht van rijksinwoners en het recht van overgang bij overlijden van niet-rijksinwoners aan als gewestelijke belastingen.

Op basis van artikel 4, § 1, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd om de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van die belastingen te wijzigen, en dit sedert 1 januari 2002. Op basis van artikel 5, § 4, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd voor de vaststelling van de administratieve procedureregels met betrekking tot die belastingen, met ingang van het begrotingsjaar vanaf hetwelk zij de dienst van de belastingen verzekeren.

2. Artikel 7 van het ontwerp wijzigt artikel 128 van het wetboek der successierechten in die zin dat een boete wordt verbeurd door de erfgenaam, legataris of begiftigde die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden.

Het opleggen van een boete in geval van een onjuiste aangifte, is een aangelegenheid die behoort tot de fase van de controle van de belastinggrondslag en van de belasting. Een dergelijk optreden moet worden gerekend tot het zorgen voor de dienst van de belasting, in de zin van artikel 5, § 3, van de bijzondere financieringswet (¹). Hiervoor is de federale wetgever alsnog bevoegd gebleven, wat impliceert dat artikel 7 van het ontwerp moet worden weggelaten » (²).

Cette observation reste d'actualité pour l'article 5 de l'avant-projet de l'examen.

(1) *Note de bas de page 1 de l'avis cité* : « Arbitragehof, nr. 128/98 van 9 december 1998, B.8.4; Arbitragehof, nr. 72/2005 van 20 april 2005, B.6, laatste lid ».

(2) *Doc. parl.*, Parl. fl., 2005-2006, n° 865/1, pp. 15-19.

ONDERZOEK VAN HET VOORONTWERP

Dispositief*Artikel 3*

Het ontworpen artikel 55*bis*, eerste en tweede lid, van het Wetboek der successierechten bepaalt het volgende :

« Art. 55*bis*. – Van het recht van successie en van overgang bij overlijden wordt vrijgesteld, het netto-aandeel van de rechtverkrijgende echtgenoot of samenwonende in de woning die de erflater en zijn echtgenoot of samenwonende tot gezinswoning diende op het ogenblik van het overlijden.

Deze vrijstelling geldt niet als de samenwonende die een aandeel verkrijgt in de gezinswoning, een bloedverwant van de erflater is of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief met een bloedverwant wordt gelijkgesteld. ».

Die bepaling wordt toegelicht als volgt :

« De langstlevende echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner komt in aanmerking voor een vrijstelling van successierechten op de woning van de erflater die hen tot hoofdverblijfplaats diende op het ogenblik van zijn/haar overlijden.

[...].

Wanneer een verkrijger uit de rechte lijn of een verkrijger die daarmee wordt gelijkgesteld, of een broer of zus, neef of nicht, oom of tante van de erflater, of enige andere bloedverwant, ook aan de omschrijving van « samenwonende » zou beantwoorden, dan geldt de vrijstelling niet. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft niet de beleidsintentie om de vrijstelling ook toe te kennen aan inwonende kinderen of kleinkinderen, of aan inwonende ouders of grootouders, en evenmin aan andere inwonende familieleden. Hij heeft voor de vrijstelling enkel een situatie voor ogen waarbij kan verondersteld worden dat de erflater en de verkrijger van de gezinswoning (met name de echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner die geen bloedverwant is) als koppel samenwoonden en samen hebben bijgedragen tot de verwerving van de gezinswoning of minstens kan verondersteld worden dat zij samen bijdragen hebben geleverd tot het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. ».

Er wordt bepaald dat de vrijstelling niet geldt wanneer de samenwonende die een deel van de gezinswoning krijgt een bloedverwant is van de overledene of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief gelijkgesteld wordt met een bloedverwant.

Die bepaling lijkt uit het oog te verliezen dat een huwelijk tussen bloedverwanten niet in absolute zin verboden is, maar enkel in de gevallen genoemd in de artikelen 161 tot 164 van het Burgerlijk Wetboek: zo is een huwelijk tussen volle neven, om maar één voorbeeld van bloedverwantschap te noemen niet verboden, zodat overeenkomstig het ontworpen artikel 55*bis*, eerste lid, de langstlevende echtgenoot van zulk een huwelijk de geplande vrijstelling zal genieten terwijl de langstlevende wettelijk samenwonende neef overeenkomstig het ontworpen artikel 55*bis*, tweede lid, de vrijstelling niet zal genieten, aangezien hij een « bloedverwant » is van de erflater.

Dat verschil in behandeling is niet aanvaardbaar in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

EXAMEN DE L'AVANT-PROJET

Dispositif*Article 3*

L'article 55*bis*, alinéas 1er et 2, en projet, du Code des droits de succession, dispose que :

« Art 55*bis*. – Est exempté du droit de succession et de mutation par décès la part nette de l'époux ou du cohabitant ayant droit dans l'habitation qui servait de logement familial au défunt et à son époux ou cohabitant au moment du décès.

Cette exemption n'est pas applicable lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent consanguin du défunt ou un ayant droit qui est assimilé à un parent consanguin pour l'application du tarif ».

Cette disposition fait l'objet du commentaire suivant :

« Le conjoint ou le partenaire cohabitant survivant bénéficie d'une exemption des droits de succession sur l'habitation du défunt qui leur servait de résidence principale au moment de son décès.

[...].

Lorsqu'un ayant droit en ligne directe ou un ayant droit qui est assimilé à un ayant droit en ligne directe, ou un frère ou une sœur, ou un neveu ou une nièce, ou un oncle ou une tante du défunt ou tout autre parent consanguin répond aussi à la définition de « cohabitant », l'exemption ne s'applique pas. L'intention politique du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale consiste à ne pas accorder l'exemption aux enfants ou petits-enfants, ni aux parents ou grands-parents, ni à tout autre membre de la famille vivant sous le même toit. Il vise uniquement, pour l'exemption, une situation où le défunt et l'ayant droit du logement familial (en l'occurrence l'époux ou le cohabitant légal partenaire non consanguin) vivaient ensemble une relation de « couple » et ont contribué ensemble à l'acquisition du logement familial ou à tout le moins ont contribué ensemble à la tenue d'un ménage commun ».

Il est prévu que l'exemption ne s'applique pas lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent consanguin du défunt ou un ayant-droit qui est assimilé à un parent consanguin pour l'application du tarif.

Cette disposition paraît perdre de vue que le mariage n'est pas prohibé de manière absolue entre personnes consanguines mais uniquement dans les cas identifiés aux articles 161 à 164 du Code civil : ainsi, pour prendre un seul exemple de consanguinité, le mariage entre cousins germains n'est pas prohibé de telle sorte que, en application de l'article 55*bis*, alinéa 1er, en projet, le conjoint survivant d'un tel mariage bénéficiera de l'exemption envisagée alors qu'en application de l'article 55*bis*, alinéa 2, en projet, le cousin cohabitant légal survivant ne bénéficiera pas de l'exemption puisqu'il sera un « parent consanguin » du *de cujus*.

Cette différence de traitement n'est pas admissible au regard du principe d'égalité.

De kamer was samengesteld uit

De Heren Y. KREINS, kamervoorzitter,
 P. VANDERNOOT, staatsraden,
 Mevrouw M. BAGUET,
 De Heer S. VAN DROOGHENBROECK, assessor,
 Mevrouw B. VIGNERON, griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de Heer P. RONVAUX, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Mevrouw M. BAGUET.

De Griffier,

B. VIGNERON

De Voorzitter,

Y. KREINS

La chambre était composée de

Messieurs M. Y. KREINS, président de chambre,
 P. VANDERNOOT, conseillers d'État,
 Madame M. BAGUET,
 Monsieur S. VAN DROOGHENBROECK, assesseur,
 Madame B. VIGNERON, greffier.

Le rapport a été présenté par M.P. RONVAUX, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de Madame M. BAGUET.

Le Greffier,

B. VIGNERON

Le Président,

Y. KREINS

ONTWERP VAN ORDONNANTIE**tot wijziging van
het Wetboek der successierechten**

DE REGERING,

Op voorstel van de Minister van Financiën en Begroting,
na beraadslaging,

BESLUIT :

De Minister van Financiën is ermee belast bij het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het ontwerp van ordonnantie in te dienen, waarvan de tekst hierna volgt :

Artikel 1

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

In artikel 42, VIII, van het Wetboek der successierechten wordt een zin toegevoegd, die luidt als volgt :

« Als de vrijstelling bedoeld in artikel 55bis, eerste lid, van toepassing is, moet bij de schulden die specifiek werden aangegaan om de gezinswoning te verwerven of te behouden uitdrukkelijk worden vermeld dat ze met dat doel werden aangegaan; ».

Artikel 3

In hetzelfde wetboek wordt een artikel 55bis ingevoegd, luidende :

« Art. 55bis. – Van het recht van successie en van overgang bij overlijden wordt vrijgesteld, het netto-aandeel van de rechtverkrijgende echtgenoot of samenwonende in de woning die de erflater en zijn echtgenoot of samenwonende tot gezinswoning diende op het ogenblik van het overlijden.

Deze vrijstelling geldt niet als de samenwonende die een aandeel verkrijgt in de gezinswoning, een bloedverwant in de rechte lijn van de erflater is of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief met een bloedverwant in de rechte lijn wordt gelijkgesteld, of een broer of zus, neef of nicht, oom of tante van de erflater is.

PROJET D'ORDONNANCE**modifiant
le Code des droits de succession**

LE GOUVERNEMENT,

Sur la proposition du Ministre des Finances et du Budget,
et après en avoir délibéré,

ARRETE :

Le Ministre des Finances est chargé de soumettre au Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale le projet d'ordonnance dont la teneur suit :

Article 1er

La présente ordonnance règle une matière visée à l'article 39 de la Constitution.

Article 2

A l'article 42, VIII, du Code des droits de succession, il est ajouté une phrase, rédigée comme suit :

« Si l'exemption visée à l'article 55bis, alinéa premier, s'applique, il y a lieu de mentionner explicitement que les dettes spécialement contractées pour acquérir ou conserver le logement familial ont été contractées à cette fin; ».

Article 3

Un article 55bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 55bis. – Est exempté du droit de succession et de mutation par décès, la part nette de l'époux ou du cohabitant ayant droit dans l'habitation qui servait de logement familial au défunt et à son époux ou cohabitant au moment du décès.

Cette exemption n'est pas applicable lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent en ligne directe du défunt ou un ayant droit qui est assimilé à un parent en ligne directe pour l'application du tarif, ou un frère ou une sœur, ou un neveu ou une nièce, ou un oncle ou une tante du défunt.

Onder gezinswoning wordt voor de toepassing van deze bepaling verstaan de gezamenlijke hoofdverblijfplaats van de erflater en zijn overlevende echtgenoot of samenwonende. De inschrijving in het bevolkingsregister houdt een weerlegbaar vermoeden in van de samenwoning.

Als gezinswoning wordt eveneens in aanmerking genomen de laatste gezinswoning van de echtgenoten of samenwonenden als aan hun samenwonen een einde is gekomen, hetzij door de feitelijke scheiding van de echtgenoten of van de personen die overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel *Vbis*, van het Burgerlijk Wetboek samenwonen, hetzij door een geval van overmacht dat tot op het ogenblik van het overlijden heeft voortgeduurd.

Onder overmacht wordt inzonderheid verstaan een staat van zorgbehoevendheid, ontstaan na de aankoop van de woning, waardoor de erflater of de overlevende echtgenoot of samenwonende in de onmogelijkheid verkeerde om in de woning, zelfs met hulp van zijn gezin of van een gezins-hulporganisatie, in te staan voor zijn geestelijk of lichamelijk welzijn.

Onder netto-aandeel moet worden begrepen de waarde van het deel dat de langstlevende echtgenoot of samenwonende verkrijgt in de gezinswoning, verminderd met de schulden die worden afgetrokken van die waarde.

Het aandeel van de langstlevende echtgenoot of samenwonende in de schulden van de nalatenschap die werden aangegaan om die woning te verwerven of te behouden wordt bij voorrang aangerekend op de waarde van zijn deel in de gezinswoning.

Zijn aandeel in de overige schulden en de begrafeniskosten worden eerst aangerekend op de waarde van de bestanddelen van activa bedoeld in artikel 60*bis*, vervolgens op de waarde van de overige goederen van de nalatenschap, en ten slotte op de overblijvende waarde van het verkregen deel in de gezinswoning.

Ingeval, volgens de gegevens van het Rijksregister, de in het eerste lid gestelde voorwaarden zijn vervuld, past de ontvanger deze vrijstelling ambtshalve toe. Indien de erflater, zijn echtgenoot of samenwonende, zijn hoofdverblijfplaats niet heeft kunnen behouden in het gebouw, als bedoeld in het vierde lid, of indien een einde is gekomen aan de samenwoning door overmacht, moet de toepassing van de vrijstelling worden gevraagd in de aangifte en, in voorkomend geval, moet de overmacht worden bewezen. ».

Artikel 4

In artikel 60*ter*, eerste lid, van hetzelfde wetboek, laatst gewijzigd door de ordonnantie van 6 maart 2008, worden de woorden « , door de echtgenoot » opgeheven en worden de woorden « de samenwonende van de erflater » vervangen door de woorden « door de samenwonende van de erflater niet bedoeld in artikel 55*bis*. ».

Pour l'application de la présente disposition, on entend par logement familial, la résidence principale commune du défunt et de son époux ou cohabitant survivant. L'inscription dans le registre de la population constitue une présomption réfragable de cohabitation.

Est également pris en considération comme logement familial, le dernier logement familial des époux ou cohabitants si leur cohabitation a pris fin, soit par la séparation de fait des époux ou des personnes qui cohabitent, conformément aux dispositions du livre III, titre *Vbis* du Code civil, soit par un cas de force majeure qui a perduré jusqu'au moment du décès.

Par force majeure on entend particulièrement un état de besoin en soins apparu après l'achat de l'habitation, qui place le défunt ou son époux ou cohabitant survivant dans l'impossibilité, pour son bien-être moral ou physique, de rester dans l'habitation, même avec l'aide de sa famille ou d'une organisation d'aide familiale.

Par part nette, il faut entendre la valeur de la part recueillie par l'époux ou cohabitant survivant dans le logement familial, diminuée des dettes à déduire de cette valeur.

La quote-part de l'époux ou cohabitant survivant dans les dettes de la succession qui ont été spécialement contractées pour acquérir ou conserver ce logement est déduite par priorité de la valeur de sa part dans le logement familial.

Sa quote-part dans les autres dettes et frais funéraires est déduite par priorité de la valeur des éléments d'actifs visés à l'article 60*bis*, ensuite, de la valeur des autres biens de la succession, et enfin de la valeur restante de sa part recueillie dans le logement familial.

Lorsque, suivant les données du registre national, les conditions établies par l'alinéa 1er sont remplies, le receveur accordera d'office cette exemption. Toutefois, lorsque dans les cas prévus à l'alinéa 4, le défunt, son époux ou le cohabitant n'a pas pu conserver sa résidence principale dans l'immeuble ou que la cohabitation a pris fin pour cause de force majeure, l'application de l'exemption doit être expressément demandée dans la déclaration de succession et, le cas échéant, la force majeure prouvée. ».

Article 4

A l'article 60*ter*, alinéa premier, du même Code, modifié en dernier lieu par l'ordonnance du 6 mars 2008, les mots « , par le conjoint » sont abrogés et les mots « le cohabitant du défunt » sont remplacés par les mots « par le cohabitant du défunt non visé à l'article 55*bis*. ».

Artikel 5

In artikel 128 van hetzelfde wetboek, gewijzigd bij de wet van 7 maart 2002, wordt punt 2° vervangen door wat volgt :

« 2° die schulden aangeeft die niet ten laste van de nalenschap komen of die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden; ».

Artikel 6

Deze ordonnantie treedt in werking op 1 januari 2014.

Brussel, 7 november 2013

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid, Ontwikkelingssamenwerking en Gewestelijke Statistiek,

Rudi VERVOORT

De Minister belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en Externe Betrekkingen,

Guy VANHENGEL

Article 5

Dans l'article 128 du même Code, modifié par la loi du 7 mars 2002, le point 2° est remplacé par la disposition suivante :

« 2° qui a déclaré des dettes qui ne sont pas à charge de la succession ou qui dans le cas visé à l'article 42, VIII, deuxième phrase, a omis de signaler qu'une dette déclarée a été contractée en vue d'acquérir ou de conserver le logement familial; ».

Article 6

Cette ordonnance entre en vigueur le 1er janvier 2014.

Bruxelles, le 7 novembre 2013

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique, de la Coopération au Développement et de la Statistique régionale,

Rudi VERVOORT

Le Ministre chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique et des Relations extérieures,

Guy VANHENGEL